

СТАНОВИЩЕ

от доктор Стефка Василева Кожухарова, доцент в катедра „Чужди езици и приложна лингвистика“, факултет „Международна икономика и политика“, Университет за национално и световно стопанство, София

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки,
професионално направление 2. 1. Филология,
докторска програма Романски езици (испански език)

Автор: Боряна Димитрова Милушева-Дукова

Тема: Фразеологичните единици в романите на Артуро-Перес Реверте и техният превод на български език

Научен ръководител: доцент д-р Веселка Ангелова Ненкова, катедра „Романистика и германистика“, Филологически факултет, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-22-274 от 03.02.2026 г. на ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Фразеологичните единици в романите на Артуро-Перес Реверте и техният превод на български език“ за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма Романски езици. Автор на дисертационния труд е Боряна Димитрова Милушева-Дукова – докторантка в задочна форма на обучение към катедра „Романистика и германистика“, с научен ръководител доц. доктор Веселка Ангелова Ненкова от катедра „Романистика и германистика“, Филологически факултет, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

Представеният от задочен докторант Боряна Димитрова Милушева-Дукова комплект материали в електронен вариант е в съответствие с чл. 36. (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

- молба до ректора на ПУ за разкриване на процедура за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедура и с предварително обсъждане на дисертационен труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;

- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на минималните национални изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Настоящата дисертация е интердисциплинарна в рамките на широкото и разнообразно поле на филологията, включва езиковедие (фразеология), теория и практика на превода, стилистика и литература. Различните аспекти са умело съчетани и логично произтичат един от друг. Работата има ясна, добре организирана и обмислена структура, като следва посоката от общото към частното и от теорията към практиката. Трудът се състои от увод, указател на използваните съкращения – както подобава на подобен вид изследване в наши дни, три глави, прецизно разделени на съответните подчасти, което допринася за прегледността и четивността му, заключения, библиография, списък на научните публикации на авторката и научните приноси на дисертацията.

Встъпителната част е много важна за адекватното представяне и цялостното впечатление от работата и изпълнява добре задачата си. След като напомня за неизменната **актуалност** на изучаването на фразеологичните единици, както като „едни от най-ярките и характерни изразителни средства на езика“ (с. 5 от дисертацията) със значима социокултурна стойност, така и като „едни от най-трудните единици за пренос“ (с. 5) от гледна точка на преводазнанието, уводът се фокусира върху обекта на работата („употребата на ФЕ в романите на Перес-Реверте и преводът им на български език“ (с. 5), предмета на анализ („ФЕ от трите стилови нива – висок, нисък и неутрален, както и използваните от преводачите похвати“ (с. 5), теоретичния план (широко разбиране на фразеологията с база трудът от 1996 г. на една от най-видните фигури в испаноезичната фразеология Г. Корпас Пастор) и **методиката на изследване** (основаваща се на дескриптивно-аналитичния метод с елемент на съпоставителност). Излагат се и се обосновават двете работни хипотези, свързани съответно с авторската употреба на фразеологичните единици и с най-честия похват за превода им. Посочен е и **основният приносен момент** на дисертацията, който е и най-убедителният мотив за написването ѝ: „Подобно проучване за използването на ФЕ в творчеството на испанския белетрист и обстойно изследване на похватите на преноса им на български език, доколкото ни е известно, отсъства в полето на българската испанистика...“ (с. 5-6). Отбелязва се и ограниченият брой съпоставителни изследвания между български и испански в превода на фразеология, което дава широко поле за творческа изява на авторката.

За да има така представената разработка достойнствата на дисертационен труд, тя трябва да се опира на достатъчен по обем, подходящо подбран, релевантен за целите на изс-

ледването емпиричен материал. Считам, че представеният в увода корпус отговаря на споменатите изисквания. Избраният автор, Артуро Перес-Реверте е вероятно най-емблематичният и определено най-превежданият у нас съвременен испански писател, а подбраните шест романа с разнообразна тематика (историческа и съвременна), освен че са сред върховете в богатото му литературно творчество, обхващат достатъчно дълъг период (24 г.) – преводите на български език, дело на петима преводачи (което предполага различни подходи) са публикувани в продължение на 20 г. –, така че по моя преценка конкретният корпус от повече от 250 примера е напълно достатъчен като обем, представителност и разнообразие, за да осигури обективност на анализа, насочен към постигане на целта на авторката.

Двете начални глави имат теоретична насоченост, като запознаването с основни постановки в съответната област се съчетава с кратка историческа ретроспекция на развитието ѝ, което допринася за по-пълното ѝ представяне. Първата глава разглежда фразеологията като наука и класификацията на фразеологичните единици, като се фокусира върху особеностите на същинските фразеологизми, които са ядрото на изследването, а втората е посветена на преводознанието, базови понятия в дисциплината и похватите при превода на фразеологичните единици. В двете глави се наблюдава **добро познаване на проблема** и умело боравене с богат набор от теоретични източници със специално внимание към испанските и българските изследователи. Б. Дукова не само представя различните схващания, но и ги съпоставя, очертава паралели и разграничения, прокарва пътеки между един и друг автор в дебрите на терминологията и в този контекст поставя своето изследване: посочва класификациите, които служат за отправна точка на работата (на фразеологичните единици на Г. Корпас Пастор в Първа глава и на похватите за превод на ФЕ на С. Влахов и С. Флорин във Втора глава) и убедително аргументира избора си, като неизменно във фокуса на вниманието ѝ е трудността на съответните ФЕ и най-вече на същинските фразеологизми при превод и възможността за поява на интересни преводачески решения и изучаването им.

Трябва да се отбележи, че направеното в първа и втора глава прегледно и изчерпателно резюме на основни аспекти на фразеологията и преводознанието има и приложен аспект (**препоръка за бъдещо ползване на дисертационните приноси и резултати**): би могло да е полезно в преподавателската работа – при обучението на бакалаври и магистри от езикови специалности, разработване на спецкурсове и др., което също отчитам като достойнство на труда. Но основните му достойнства се открояват в третата глава, която представлява „същинското изследване“ (с. 8). След представяне на автора и неговата преводна и интерпретативна рецепция в България – Б. Дукова е част от нея като преводачка на редица романи на А. Перес-Реверте – се пристъпва към характеристика на езика на писателя. Набляга най-вече на умелото и творческо използване на богатството от възможности, съдържащо се във фразеологичните единици в трите стилови пласта – висок, неутрален и нисък, като при тези от последните два, поради големия брой примери, се прилага селекция, свързана с критериите

опасност и риск на основание мнението на самия автор, че тези елементи са водещи в романите му. Направен е обстоен и прецизен анализ на съответните същински фразеологизми и фразеологични единици, включващ различните похвати на преноса им на български, появата им (наличие или отсъствие) в изучаваните романи, случаите на полисемия, синонимия и антонимия при ФЕ, различните видове конотации и функцията им, както и значението на употребата на ФЕ за стила на творбата и характеристиката на персонажа. Резултатите от анализа са представени и схематично в синтезиран вид, което внася прегледност и улеснява възприемането; считам го за достойнство на дисертацията, както и включването на кратки обобщения на съответните подглави и глави.

Авторефератът представя вярно, ясно, синтезирано и адекватно същността на дисертационния труд.

Четири **публикации**, свързани в темата на дисертацията, на български и испански език, направени в рамките на четири години, са доказателство на стабилния интерес и високото научно ниво на изследване на проблема от страна на докторантката.

Подобно добросъвестно изследване води до логични, обосновани и правилни изводи, с които съм съгласна, както и с посочените шест **приноса** на труда.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа значими научни, научноприложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос и показва, че докторант Боряна Димитрова Милушева-Дукова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

С оглед гореизложеното давам своята положителна оценка за проведеното изследване и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на Боряна Димитрова Милушева-Дукова в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма Романски езици (испански език).

05.03. 2025. г.

Изготвил становището:

Доц. д-р Стефка Кожухарова